

propter ea claustris oraculum dixeris. In Poeta solus sipe volup-
tas studium est, nec ipso mortalibus non ingrato. Orator prae-
ter al-
cnam verbis dulcedinem, rerumq; dignitatē saepe natura suauis
auditu, in seria omne studium suum ordinat, quibus loci saltem non
nisi loco & tempore, deniq; summa modestia permittuntur. Huic in
foro senatus & concione palma est. Illi hpc quidem non ignota longe
est contemnuntur. Nihil orator plus contudit q̃ probari multitudi-
ni que sentit. Poeta, nisi quod ad Theatrum amittit, in quo humili-
er Poetica pars locum habet, nihil multitudine magis odit. Ille in re
publica & eorum negotiorum administratione ingens: Hic in vniuer-
sum tantus ut cum vel natura debeat admirari. Quod si quis pactis
si humanitatem, iusticiam, aliq; id genus quibus hominū in terris
salus consistat animo concipit, longe erit orator Poeta praestantior. Si
vim ingenti, artis veritatem magnitudinemq; perpendimus sacre
fortasse Orator Poeta fore par. In illo tū diuino munere, quo oīa po-
nere & effigere poeta solet Oratores longe est praestantior. IN SVMA
in utroq; rebus ferme eundem eruditio exigenda est, in utroq; salu-
bria praecipia grauiusq; sententiae existunt, verum in hoc Poeta maior
solicitas, quod quę praecipit, locū habent quasi oraculū, suntq; mul-
to gratiores quę quasi ex penetrati & arcano animi iudicio progre-
diuntur, q̃ quę vocis vulnūq; constantia coram multitudine orator
approbat deniq; si se respiciant mirum poeta oratorē amabit, Ora-
tor poetam etiam venerabitur, ex hoc enim ille nascitur. Qd si in vno
quaestiam potiusculo horum ars gratiaq; conualuerit, quod diffici-
limū esse supra reuoli, nihil hūc deest quo minus deoq; hominūq;
fauore dignus sit. Sentiam vero, cum utriq; magna adfint eorū mu-
nera. In oratore ingenium & doquentia. In Poeta etiam diuinitas
spectari solet: qua supra humanū naturā positi, modū quēdā inter
deos & homines cursum tenere crediti sunt. Deū simul & hominib;
grati, ut non tam deganter q̃ vere Cædus dixeris. Sunt homines
Vates sunt ornamenta deoq; Sunt Vates summis proelia cura deis.

DE IUDICIO TITVLVS. XXVII.

Vdicium autem est, quid quaq; in re ordine oratione
debeat congruatue non grauate discernitis: de eo lo-
qui hoc in loco possumus eo eodemq; proximo ti-
tulo de imitatione sumus dicturi ad quam nisi nos in-
dicto aut nostro nec alioq; quoq; eruditio perspecta
sit, applicauimus, nihil discernendo / non tam quę probe perscripta
q̃ quę viciosa sunt amplectimur. Quamq; ut in ceteris omnibus ar-

tribus, ita & in Portica, a nulla parte, officioq; iudicii segregare quæ
possit. In primis tamen multum interit quomodo eligas, cui partes concedas
ducis præcipue magistrum. Primum exactissimum dicendi præceptor
Quintilianus libro suarum institutionum sexto iudicium exanimat, ne
a sententijs quidem aut verbis saltem singulis separari posse, nec ma-
gis arte tradi quam gustum & odorem, quæ solus naturæ sunt: nec
a consilio multum distare iudicium, nisi quod hoc ostendentibus se re-
bus adhibetur/consilium latentibus, aut omnino nondum repertis,
aut dubijs: & iudicium frequentissime certum est, Consilium vero
est ratio alte petita & plurimum plura perpendens & cõparans. Hoc
ipsum quicquid est / certe præceptis contineri aut demonstrari non
potest, quodam enim super hæc omnia, & omni traditione est acutus
liberum plurimum, sæpe vero ad eo consiliens sibi ut audacitiam & eam
quæ sunt præcepta negligens esse videatur, verum dum hoc audet/
ita instituit, ut haud re- sies quisquæ pro tempore, loco/persona/ aut re
secundum præceptorum observationem fecerit. In hoc ois decoris sita est
ratio huius solius est quid bene, quid male admissum sit discernere,
propterea, Quintilianus iudicium nulla re magis dirigi posse indicat/
quod præceptorum observatione quid sequendum extenditque sit docen-
tiam, ex his enim reuera parit/ usque hæc faciliora sunt capta, repositæ
quæ tradi cõdubentque quæ, ita illud remotius, non nisi firmato om-
nibus præceptis artens, iugis lectione, & multis, verum inquisitione
exercitio, obtulisse esse solet. Primum, hoc ipsum monere solet, ne quid
quod vires abnuunt aggrediamur: hoc enim modo sæpe minores, in-
sumptum onus namque eo perferemus quæ animus tendebat: hinc illud
est Horatianum. Summe materis vestris qui scribitis æquum Viribus
& versare dia quid ferre recusant, quid valeant humeri. &c. Namque
enim cum laude id efficiamus cui vires nostræ non respondent. Præci-
piam igitur/ inquit Quintilianus/ ne quod effici non potest aggredi-
amur, ut contraria vitæ & cõmunita / nequid in eloquendo cor-
ruptum oblectumque sit. &c. Equidem/ ut sentio, iudicio id primum ac prope
vnicum debetur, ut per ipsum quid nos posimus aut debeamus: quod
alij fecerint, aut debuerint facere, & de his propositis vter melius:
decentiaque, nec plures vero quis optime, decentissimèque egerit, dis-
cernamus. Id ipsum cum non nisi eruditioque esse queat / cauendum est
tibi mi fraterne quid tuapte ingenio statuas, quod maturi præcep-
toris æstimatione non prius excuserit. Nam cum multa iuniorum vi-
cia sunt, tum illud omnium maxime odiosum & noxium est, in bonarum
doctrinarum studijs, datione abiectio consilio, iuuenti sibi acta prece-
pante sibi ipsi legem statuere/ ac per se sapere velle, quæ multiplex le-
ditio & eruditio paulo vegetior nondum absolvit. Qui hoc faciunt/

fatiscentur necesse est, nescire se, discant ne an dediscant / probe vero
 agunt qui ad prudentiam & eruditionem sententiâ, oia studia sua diri-
 gunt. Multi hodie grandes nati / verum haud plane eruditi, suis in-
 hilantibus ingenijs / omnia iudicant / censent omnia, ut facilius aut Ari-
 starchum quis valeat, aut Momum, qui nisi quod ipsi facient nihil re-
 ctum putant aliorum eruditionis inquisitissimi estimatores : qui iudicij
 nomen in ore circumferre absenti, quid iudicij sit aut vnde emanet
 re ipsa nesciunt, ignorantes & id quod multi aliquando iudicij sincerita-
 tem, varietate ingeniorum, studioque oblectatione / temporisque ratione de-
 trahi solet. Nam id bonum doctumque iudicare quod tibi placet inge-
 nioque & generis oblectationi plus accedit, non incertis tantum / sed
 insani est, ut cum optimi ille in causis forensibus iudicem agit, qui
 nec dono nec precibus seductus, nec affectu aliquo plus arguo flexus
 iustitiae ratione constanti animo perpendit, ita quod ad studia & ar-
 tes pertinet optimi ille iudicij prehabet / qui non ingenium aut de-
 lectationem, sed doctrinam sequitur / perquiretque quid res, quid usus,
 quid precepta velint, non quid animus. Natura enim comparatum est
 ut plerumque in illo animi nostri conquiescant, quod boni rectique pri-
 se ferens imaginis, ab utroque illi longe abest. Inter hos sum multi, qui
 dum vnum probant reliqua improbare omnia / pari errore insignes,
 nam ut pertinacis animi est, id eligere probare ut potius quod pla-
 cet quod deest, ita superbi bonorum numero vno absento, reliqua post
 habere & damnare. Quid de his dicam quos obruit *phalaris* aut
 quod in his iudicij esse potest, qui tamen ipsi putant, omnium rectis-
 sine cum de aliis rebus, tum de suis maxime iudicant, hi sciplos ve-
 nerantur, sibi sunt dei, itaque ut divina excolantur / exteri hinc im-
 pationisissimi. Quid iactantiam quam gloriæ parit cupiditas / iactant
 afferre iudicio estimantes & quid famore quid odium quid denique
 alia plerumque quibus profanes quoque iudices seduci corrumpique so-
 lent. Sunt hodie vellem non nimis multos, qui cum doctrina & inge-
 nio non possunt, ostentationis & superbiae furore / eruditi nomen aucu-
 pantur, sicut fere prociis & vulgare esse video. Superbia ignorantiam
 celare, & ostentatione simulare doctrinam, hos dum inauratos
 dum sericatos vulgus videt, pro doctissimis habet, cumque vultu in ru-
 gas complicato / qui di in Theophrasti antro (ut aiunt) vas cinati sunt,
 disserunt iudicantque in oracula abeunt, quicquid vili audiente stu-
 diorum plebscula reulerint. His præcipuum ignorantie remedium est,
 rarius cum his qui animos ex verbis capitis loqui aut ita loqui vel cum
 doctissimis, ut gestu verbaque omnibus se superiores significent, ali-
 quando etiam multis audientibus, oburgent aut si quid manifestum
 contulerunt, exprobreant. Inter hæc nullum aliud studiū viger, nisi, ut

sunt multi
 qui vultu
 ut id quod
 ipsi faciunt.
 etiam
 solent.

Sunt
 multi
 qui vultu
 ut id quod
 ipsi faciunt.
 etiam
 solent.

lingua paulo plus valeant, utq; annulis catenisq; aliquotulus verborum lepor addit; quem si consequuntur se esse brutillos existimant. Ne vero rebus verba carcant, dant operam, ut multos elocent ex inerioribus; lauat Ariston. nominare Plinium: Cleonem aliosq; quos ut in promptu habeant, multosq; eodum titulos memorantur. & si qui sunt magis recepti, dant operi ut saltem libros: capita non ignorent. Ad hoc doctiores mutant, conducit, amplectant, non ut perficiant, sed ut audacius sine popello ostendant, cui persuasum esse volunt se doctiores ideo esse quod p̄dixis suis docti observantur. Proinde pauperulos qui paulo sunt loquaciores, sibi faciunt esse vestitusq; addiditissimos, ut dum in trivio, compitoseq; studiū loco vagant, nūq; non laudet, extollesq; eos a quibus nutriunt, quancūq; hi persequerentur, ut Terentianus ille gnato, dum placere etiam alijs veluit, impende illis maledicere qualesq; sint ingenio faceret. In illos quis neget illud Persiani cadere. Scis comitū horridulū rita donare lacernas? Q; si quis eius faring palpo de vno aut altero ea mihi referret, que sceler popello adijceretq; hęc verba. Et verum inquit, amat, dicerem ego hercle secura conscientia. Mentis, eum sibi calco pinguis a quibusculus propenso sesquipede extet. At quorsum hęc cūi vbi ostendit hoc genus hominum debium plus ne ignominie bonis artibus, an dampni afferre, multos enim seducti corruptiq; hanc verisuntis concogit, plures vero e doctioribus si non pari nitore fortunę cunctula, contemni atq; abscē, nam quod ad eos attinet qui faciunt, merito sit quicquid sit, cum ipsi seq; sibi stultitias penas insistant, inus & in cūe fucatq; simit & est Thyrsigeri qui tū Bacchi videri vellent. Quosq; iudicium cum sit falsum, ne dicam falsum abiciens, dum est. Idq; expectandum, quod prestat qui didicit. Quandoquidē sicut ingenio studio & sudore doctrina constat, ita iudicium verum non auro: non serico: non sa'is aliquo fortunę, sed illis ipsis principijs quibus consummata doctrina nitetur, mortalib; prestat tibi frater persuadere debebis.

DE IMITATIONE: QUANTVM PROSIT: ET
quomodo ea vitandum. TITVLVS. XXVIII.

Imitationi, ad quam exactissimo iudicio opus esse diximus, tantum tribuit Quæstantis: ut dicat dubitari non posse, quin artis pars magna ea contineat: hæc certe artificum illustrior, quasi fortunas nobis exhibet, in quibus preceptorum heramenta aspice in filijs parentis: edipere licet. Nam artium traditor, cum sit scorsum dura admodum & molestia: idque